

СТАНОВИЩЕ

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление – 1.3. Педагогика на обучението по... (методика на обучението по биология – съдържание на биологичното образование и рефлексивни технологии), обявен в ДВ бр. 44/29.05.2018 г.

Автор на становището: доц. д-р Илиана Огнянова Петкова, член на журито със Заповед № РД-38-553/27.07.2018 г. на Ректора на СУ „Климент Охридски”, гр. София

1. Биографични данни за кандидата и законност на процедурата

В конкурса за доцент участва един кандидат – гл. ас. д-р Иса Иса Хаджиали. Представената автобиография показва целенасочеността и отдадеността на кандидата на методиката на обучението по биология. През 1992 г. той е приет и завършва специалност биология със специализация учител по биология в ПУ „П. Хилендарски“. Пак от там в периода 1998-2000 г. получава и ОКС „магистър“ с квалификация учител по химия. Следват курсове и специализации в областта на биологията. Гл. ас. Хаджиали има придобита I-во ПКС, а през 2012 г. получава и ОНС „доктор“ по Методика на обучението по биология. От 1998 г. до 2013 г. той прилага всички получени знания и умения в работата си като учител по биология и химия. През 2013 г. печели конкурс за главен асистент и започва своята академична кариера. Полученото образование и квалификация, натрупаният практически опит като учител правят гл. ас. Хаджиали изключително подходящ кандидат по професионалното направление методика на обучение по биология. Неговите компетенции и експертност са ценени не само в академичните кръгове, където е търсен съавтор. Той е привличан като обучител от неправителствени организации, в курсове за присъждане на ПКС. Провел е 544 часа обучения на педагогически специалисти по най-мощния проект за квалификация на учители от оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Канен е като член на изпитни комисии и рецензент; като автор на учебни програми, одобрени от МОН; като член на експертна група към МОН за разработване на новите учебни програми. Участва в редица национални и международни проекти. От 2015 г. до момента е хонорирован преподавател по биология на български език към ДЕО в СУ „Св. Кл. Охридски“ на групите от чуждестранни студенти, включван е в експертната група за изготвяне на доклад за изпълнение препоръките на НАОА.

Справката за учебна заетост показва, че от 2014/2015 г. до настоящия момент гл. ас. д-р Иса Хаджиали има ежегодно над 360 ч. аудиторна заетост и над 430 ч. учебна, което доказва обезпечеността на конкурса с необходимите часове.

Представената документация, перфектно синтезирана и оформена, отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и чл.105 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ като по този начин се гарантира законността на процедурата.

2. Обща характеристика на представените трудове.

В конкурса гл. ас. Хаджиали участва с 63 публикации, в обем от 758 стр. (без учебниците и учебните помагала). Типологичният анализ показва, че това са: 1 монография; 8 учебника и учебни помагала; 14 публикации в издания, реферирани и индексирани в SCOPUS или с IF; 3 публикации в издания, реферирани и индексирани в ERIN PLUS; 1 публикация в издание, реферирано и индексирано в INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL; 9 статии в нереферирани научни списания, публикувани след рецензиране; 16 материала от международни и 9 от национални конференции и 2 отзива. От представените материали 4 са самостоятелни и 59 са в съавторство като в 30 от тях е първи, а в 17 втори автор. От публикациите 39 са на български език и 24 на английски.

Конкурсът за „доцент“ е свързан с академична длъжност и професионално-кариерно „израстване“. Ето защо е необходимо да се подчертае, че в него гл.ас.д-р Иса Хаджиали участва и с авторови учебни програми и методически ръководства. А те са значителни по своя брой: 1) авторовите учебни програми – 5 в ОКС „бакалавър“, 1 в ОНС „доктор“, 6 към РААБЕ България; 6 за повишаване квалификация на учителите към „ЕВРОТУР МК“ ЕООД и утвърдени от МОН; 2) методическото ръководство за ограничаване на негативното влияние на инвазивния вид Зановец на територията на природен парк „Рилски манастир“ (разработено по проект, оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013) и методическо ръководство с разработени примери за въвеждане принципа на равнопоставеността на половете в учебното съдържание по биология по 30 – месечен международен проект между България, Румъния, Хърватия и Гърция. Гл. ас. д-р Иса Хаджиали е член на работната група за изготвяне на проекти на учебните програми по биология и опазване на околната среда през 2015 г., възложено от МОН. Научен секретар е на катедра „Методика на обучението по биология“ от 2015 до момента. Всичко гореизброено представят кандидата като ценен, от специалистите и ръководните органи, експерт.

За целите на конкурса кандидатът е представил уверение от отдел „Библиотечно-информационно обслужване“ на Университетска библиотека, според която има 19 цитирания. Допълнително гл. ас. Хаджиали е установил 67 цитирания на 25 публикации и 40 публикации, открити в библиотечни каталози.

3. Съдържателен анализ на публикациите.

Чрез своето творчество гл.ас. д-р Хаджиали покрива три основни проблемни области – съдържанието на биологичното образование с акцент методика на обучението; рефлексията като основен и водещ конструкт и неформалното образование по природни науки.

Основният труд, с който гл.ас. Хаджиали участва в конкурса за длъжността „доцент“ е рецензираната монография „Рефлексията в обучението по биология – теоретични основания и практически решения“ (В.1¹). Тя е в обем от 284 стр. и е в съавторство с Н. Райчева и Н. Цанова като той е първи автор. В този труд водещата тема – рефлексията - е разгледана всеобхватно и задълбочено. Направени са три среза - исторически, морфологически и функционален. При първия се преминава през етимологичното обяснение на рефлексията, през нейните философски интерпретации,

¹ Номерацията е спрямо предоставения списък с публикации за участие в конкурса.

психологически отражения и педагого-методически приложения от Сократ до наши дни. При морфологичния срез акцент е поставен на анализа на същността на феномена „рефлексия“, на видовете (интелектуална, личностна, диалогова и праксиологична), на равнищата на рефлексията и на нейната интерпретация от педагогическа и методическа гледна точка. Ясно открито е, че тя е функционална част от взаимодействието „познание - самопознание“. Представена е структурата на рефлексивните умения. Във функционалния срез са изведени методите и инструментите за формиране на рефлексивни умения. Конструиран е обобщен методически модел за тяхното изграждане, построен въз основа на базисни критерии за качеството на дейността и компонентите на процеса обучение. Последната, четвърта глава, е емпирична. В периода 2008-2015 г. са изследвани 694 лица, от които 469 ученика, 40 студента от двете бинарни специалности в Биологически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, а именно биология и химия, и география и биология и 185 учители по биология. Изследването сред учениците е лонгитюдно и включва едни и същи лица в продължение на 3 учебни години, което е своеобразен принос за съвременните условия. Изследователският инструмент е разнообразен в зависимост от вида рефлексия, която се изследва и съответната извадка. Сред учениците са изследвани: интелектуалната рефлексия и това се реализира чрез 2 субтеста; личностната с въпросник, върху конкретен раздел; и влиянието на рефлексията над качествата на личността чрез адаптиран вариант на самооценъчен тест на Реан и Коломинский с добавен рефлексивен завършек. Сред студентите изследването на рефлексията се базира на стандартите за подготовка на учителя по биология и изискванията за управление на качеството в СУ „Св. Кл. Охридски“, адаптиран в контекста на обучението по биология. Използваните изследователски инструменти сред тях са два – тест за определено ниво на формираност на заложените в стандартите умения и две ситуации, представени подробно на с.236. Изследването на рефлексията сред учителите се осъществява чрез инструмент, конструиран на две равнища: макро- и микро-равнище. Както отбелязва автора „в всяко едно от тези равнища са заложи взаимоотношения между психолого-педагогически и методически категории...“(с.251). Наблегнато е на процеса на планиране и повеждане на обучение. Изследваните учители са направили и SWOT-анализ на дейността си през първия учебен срок като след самооценката по отношение успехите, неуспехите и възможностите, те са посочили и рисковете за работа през втория срок. Тази част впечатлява със задълбочения статистически и корелационен анализ за всяка една от изследваните групи лица. Направените изводи и заключения подкрепят формулираните изследователски тези и въпроси. Към момента на подаване на документите монографията е цитирана 4 пъти: 3 цитирания в списание реферирано и индексирано в SCOPUS (SJR = 0,198) и 1 цитиране в книга, издадена от академично издателство.

На рефлексията са посветени още 18 от публикации (B16, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 37, C1, 2, 4, 5, 6). От тях има 1 студия, 8 статии на английски език и 6 на български. С участията си в национални и международни конференции той е дал гласност на резултатите от изследванията си върху този феномен.

Гл. ас. д-р Иса Хаджиали е член на екипа-автори, разработващи учебното съдържание по биология за учениците от 7 до 9 клас. Той е съавтор в учебника по Биология и здравно образование за 8 клас на изд. Педагог 6. (B 6); на учебните тетрадки

за 7 и 8 клас (В 4 и В 7), на работните листове за 9 клас (В2) и на книгата за учителя за 7, 8 и 9 клас (В3, 5, 8 и 9) по същия учебен предмет.

Трудовете на кандидата имат своя принос и в областта на педагогиката на висшето образование и методика на обучението по биология, пряко обвързани с подготовката на бъдещите учители по биология. Една от студиите на кандидата (В.10) в конкурса е посветена на разясняване понятието „природонаучна грамотност“. В статията „Trends in science education research: a content analysis of Bulgarian education journals from 2011 to 2015. [In Bulgarian]“ (В 11) е направен съдържателен анализ на 290 статии с цел да се очертаят водещите тенденции в областта на природонаучното образование. Представени са тенденциите и предизвикателствата пред екологичното образование в България на базата на контент-анализ на 56 статии, публикувани в периода 2011-2015 г. в 4 водещи списания (В 34). Изследвани са нагласите на студентите да използват ИКТ в собственото си обучение (В25). Очертан е професионално-компетентностния профил на учителя по биология на базата на задълбочен анализ на основни нормативни документи в областта на средното и висше образование и стандартите за подготовката на учители по методика на обучението по биология (В12 и 24). Кандидатът работи и върху един актуален за съвременното ни образование аспект - джендър образованието. Той провежда количествено изследване на зависимостта между възгледите на учениците за същността на науката и научното изследване и техния пол (В14). Изключителен интерес представляват неговите публикации свързани с неформалното образование (В15, В17, В 26). Участието му като учител в „Летните академии за деца“ и „Университет за деца“ му дават възможност за един друг подход за работа с/върху учебното съдържание по биология, за преки наблюдения на учениците при неговото усвояване.

4. Научни приноси

Съгласна съм с очертаните в авторовата справка приноси. Представените публикации изцяло защитават очертаните три тематични полета на изследване. Приносите му са както с теоретико-методически, така и с практико-приложен характер.

Заключение:

Направеният съдържателен анализ, изведените приноси и цялостната дейност на кандидата насочена изцяло към повишаване теоретико-методическата подготовка на бъдещите учители по биология ми дава основание да предложа на уважаемото Научно жури да избере гл. ас. д-р Иса Иса Хаджиали за заемане на академичната длъжност **„Доцент“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (методика на обучението по биология – съдържание на биологичното образование и рефлексивни технологии).**

12.10.2018 г.

доц. д-р Илиана Петкова.....